

Viorica RĂILEANU

Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chișinău)

**TIPOLOGIA NUMELOR DE FAMILIE
DERIVATE DE LA NUME DE OCUPAȚII**

The typology of family names derived from the names of occupations

Abstract: The family name deriving from the name of occupations is a representative category in the field of anthroponymy. Their number and diversity is appreciable.

The terms that define the occupations were imposed as nicknames, being often passed on to descendants as an unofficial surname. These names have their origin from the common names of the Romanian vocabulary, using certain derivative patterns. Becoming official surnames, these anthroponyms have been passed down from one generation to another to the present day.

Keywords: anthroponym, surname, occupation, nickname, derivation, derivative type.

Rezumat: Numele de familie care derivă de la nume de ocupații constituie o categorie reprezentativă în domeniul antropimiei. Numărul lor este apreciabil atât ca pondere cantitativă, cât și ca diversitate.

Termenii care denumesc ocupațiile s-au impus ca supranume, fiind, adesea, transmis urmașilor ca nume de familie neoficial. Aceste nume își au originea de la numele comune ale vocabularului românesc, utilizând anumite tipare derivate. Devenind nume de familie oficiale, aceste antropime s-au transmis de la o generație la alta până în zilele noastre.

Cuvinte-cheie: antropim, nume de familie, ocupație, supranume, derivare, tip derivativ.

În fiecare limbă există o serie de cuvinte despre structura cărora ne putem da seama numai recurgând la analiza lor din punct de vedere istoric și etimologic. Dintre aceste cuvinte fac parte și antropimele.

Materialul antropimic s-a format în diferite perioade istorice de dezvoltare a societății și a limbii. În perioada contemporană, procesul de formare e considerat încheiat (în special, pentru numele de familie). Antropimele sunt formate de la cuvinte din limba comună. Prezența unui antropim în documentele vechi presupune implicit existența cuvântului sau termenului respectiv în limba comună, pentru că majoritatea numelor proprii înainte de a deveni antropime au circulat, mai întâi, ca apelative. Majoritatea apelativelor de la care au

rezultat antroponimele circulă și azi în lexicul activ al limbii și, datorită acestui fapt, putem ușor stabili corelația dintre ele (*alb* > *Albu*, *lung* > *Lungu*, *lup* > *Lupu*, *rață* > *Rață*, *usturoi* > *Usturoi* etc.). Alte apelative, active în secolul al XIX-lea, au ieșit din uz, rămânând fixate numai în antroponimie (*Aparu* < *apar* „persoană care cară apă, persoană care vinde apă”; *Bivolaru* < *bivolar* „păstor al unei cirezi de bivoli; măcelar care taie și vinde carne de bivol”; *Blidaru* < *blidar* „meșteșugar care face blide”; *Boar* < *boar* „(reg.) păstor de boi; persoană care păzește boii la păscut”; *Boiangiu* < *boiangiu* „vopsitor de textile”; *Ciocanaru* < *ciocănar* „muncitor la exploatarea sării din ocne (spărgea sarea cu ciocanul)”; *Colar* < *colariu* „rotar”; *Dubălaru dubălar* „persoană care tăbăcea piei de animale domestice și sălbatic”; *Hornar* < *hornar* „persoană care curăță hornuri”; *Podaru* < *podar* „persoană care conduce un pod umblător; măturător al străzilor podite”; *Vornicu* < *vornic* „mare dregător; primar” etc.). Așadar, antroponimia trebuie privită ca o subsistemă în cadrul sistemii generale a limbii, trebuie analizată pe fundalul lexicului comun, în baza corelației dintre aceste două categorii lexicale, evidențiind specificul antroponimelor. Or, antroponimele nu pot fi studiate decât în plan sincron-diacronic.

Eugen Coșeriu susținea că „limbile există și se dezvoltă nu numai în virtutea rațiunilor interne ale echilibrului lor ca sisteme (relații structurale), ci mai ales, în relație cu alte fenomene de ordin spiritual și social: limba este intim legată de viața socială, de civilizație, de artă, de dezvoltarea gândirii, de politică, într-un cuvânt de întreaga viață a omului”. (Coșeriu, 1995, p. 59) Felul în care limba română s-a dezvoltat și a evoluat se verifică în diacronie. Or, termenii care numesc ocupațiile „reflectă cel mai bine transformările vieții economice, ale structurii sociale sau politice dintr-o anumită epocă istorică”. (Flaișer, 2007, p. 99)

Numele de ocupații reprezintă un domeniu lexicologic (al terminologiilor) care i-a interesat destul de mult pe onomaști, cel puțin în măsura în care utilizează anumite tipare derivative și contribuie la îmbogățirea onomasticonului. Or, o particularitate a numelor de ocupații este că, unele dintre ele, stau la baza formării numelor proprii: **nume de familie** (*Blidaru*, *Lăcătuș*, *Lingurar*, *Moraru*, *Olaru*, *Suciu* etc.), **oiconime** (*Bișcotari* (azi Codreni), *Călărași*, *Dubăsari*, *Fănari* (scos de la evidență în 1965), *Mătășaru* (scos de la evidență în 1977), *Purcari*, *Rotari*, *Sobari*, *Stanțieri* (scos de la evidență în 1964), *Ursari* etc.) (Eremia, Răileanu, 2009) sau **străzi** (de exemplu, în Chișinău: *Cărămidarilor*, *Cărăușilor*, *Cărbunari*, *Cobzarilor*, *Cojocarilor*, *Coșarilor*, *Dorobanți*, *Fierarilor*, *Grădinarilor*, *Livădarilor*, *Molocanilor*, *Pandurilor*, *Pietrarilor*, *Plugarilor*, *Podgorenilor*, *Scutari*, *Sitarului*, *Viticulturilor*, *Vânătorilor* etc.) (Eremia, 2000). Toate aceste nume au însemnat într-o primă fază ocupații și ne amintesc de aglomerațiile de ateliere meșteșugărești, de viața economică dinamică a timpurilor trecute. „În majoritatea orașelor, meșteșugarii erau grupați pe profesii pe diferite ulițe din cadrul orașului sau mahalalelor, care purtau, de obicei, denumirea meșteșugului practicat de fiecare grupare meșteșugărească”. (Rezeanu, 2003)

Apariția numelor de familie, provenite de la nume de ocupații, a fost pusă

pe seama unor rațiuni practice, ca o consecință a necesității de identificare. Astfel, „inventarul onomastic delexical contemporan este format din nume raportabile la realități meșteșugărești sau termeni care își are originea, conform mai multor studii de specialitate, într-un mediu socioprofesional, preponderent meșteșugăresc”. (Dima, 2007, p. 45)

De obicei, numele meșteșugarilor apăreau în diverse catagrafii, recensăminte și era urmat, în cele mai multe cazuri, de numele meseriei. Astfel, în recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1774, în ținutul Orhei-Lăpușna, înregistrăm: Agape, *rotar*; Vasile, *cibotar*; Ioniță, *văcar*; Toader, *grădinar* (MEF, 1975, p. 401); Toader, *butnar*; Anton, *calugar*; Nichita, *prisăcar*; Vasile, *solonar*; Loghin, *vornic*; Neculai, *plugar* (*ibidem*, p. 401); Nastasă, *cojocar* (*ibidem*, p. 403); Maței, *cocier*; Toader, *herghelegiu*; Dămian, *ciobanu*; Ion, *vieriul*; Toader, *dascal* (*ibidem*, p. 406); Căsăian brat Irimii, *morar* (*ibidem*, p. 407); Mihălachi, *pâslariu*; Dumitru, *rachier*; Apostul, *merticariu*; Năstas, grec, *izbașă* (*ibidem*, p. 408); Toma, *călăraș*; Dumitru, *stegariul* (*ibidem*, p. 409); Costandin sân *baciul*; Toader, *cărăuș*; Alexandru, *șelar*; Nicolai, *dulgheriul* (*ibidem*, p. 411); Pavăl, *cheptănar*; Strătulat, *croitor*; Pavăl, *olariul* (*ibidem*, p. 412); Vasile, *haidău*; Andrii, *cobzariu* (*ibidem*, p. 413); Vasilachi, *casapu* (*ibidem*, p. 414); Nicolai, *hămurar*; Darii, *bărbier* (*ibidem*, p. 415); Anița, *prescurniță*; Gavril, *ciobotar* (*ibidem*, p. 416); Afteni, *scăfariu* (*ibidem*, p. 417); Vasile, *diacon*; Ioniță, *blănar* (*ibidem*, p. 418); Năstasă, *chihaie* (*ibidem*, p. 419); Ion, *abăjer*; Nicolai, *crăcimar* (*ibidem*, p. 420); Ioana, *crășmărița* (*ibidem*, p. 421); Gheorghii, *botnariul* (*ibidem*, p. 423); Mihălache, *cărcimar*; Lupu, *pușcaș* (*ibidem*, p. 424); Andreiu, *scripcar* (*ibidem*, p. 425); Ioniță, *tăbăcar* (*ibidem*, p. 426); Tănasă, *tâlmaci*; Lupu, *căldărar*; Costandin, *harabagiu* (*ibidem*, p. 427); Andrei Neamțul, *vezeteu* (*ibidem*, p. 428); Vasile, *cătana cu ostavcă* (*ibidem*, p. 432); Ursache, *vornic*; Panaite, *brăhar* (*ibidem*, p. 433); Spiridon, *băcal* (*ibidem*, p. 434); Ion, *argintar*; Velișco, *herar* (*ibidem*, p. 435); Ioniță, *grădinar* (*ibidem*, p. 438); Stihi, *stegar*; Pahomi, *egumen* (*ibidem*, p. 440); Neculai, *teslar*; Mihălache, *giugănar* (*ibidem*, p. 441); Ioniță, *hoștinar* (*ibidem*, p. 443); Ioniță, *scutelnicu*; Costandin, *păscar*; Grigoraș, *chelar* (*ibidem*, p. 447); Nistor, *vătăman*; Ștefan, *blidaru*; Ipati, *bârșanu*; Ioniță, *salahor* (*ibidem*, p. 448); Toader, *secrier*; Andrei, *dogar* (*ibidem*, p. 451); Nicolaiu, *vărar* (*ibidem*, p. 452); Toader, *trăistar*; Toader, *palamar* (*ibidem*, p. 457); Dorofteiu, *soronar* (*ibidem*, p. 465); Ștefan, *vărzar*; Toader, *crav* (*ibidem*, p. 470); Grigoraș, *pânzariu* (*ibidem*, p. 472) etc.

Acești termeni au cunoscut de-a lungul timpului înnoiri și schimbări, dovedind că limbajul este condiționat social, economic, politic sau cultural.

Or, cercetarea numelor de familie provenite de la nume de ocupații scot la iveală un aspect foarte important: denumirile unor ocupații au circulat într-o „sinonimie cronologică”¹. Așadar, de-a lungul timpului, meseriei de **lemnar** i se

¹ Sintagma îi aparține lui P. Zugun care apreciază că „sinonimele cronologice sunt sinonime care s-au succedat coexistând scurte perioade în istoria limbii române” (Zugun, 2000, p. 235-236).

asociază cea de *astaloș*, *bănicer*, *bărdaș*, *blidar*, *botar*, *bondari*, *butar*, *butnar*, *cioplitor*, *covătar*; *dârvar*, *dogar*, *dulgher*, *fusar*, *lădar*, *lingurar*, *marangoci*, *mauăr*, *pinter*, *ploscar*, *răclar*, *rotar*, *secrier*, *stoler*; *tâmplar*, *teslar*, *tronar* „tâmplar care face coșciuge” etc.; celei de **fierar** i se asociază cea de *cazangiu*, *căldărar*, *covaci*, *covali*, *cuțitar*, *faur*, *făurar*, *lăcătuș*, *potcovar* etc. (Oancă, 2016, p. 53); celei de **blănar** i se asociază cea de *argăsitor*, *căciular*, *cojocar*, *ișlicar*, *opincar*, *pielar*, *săbău*, *suci*, *tăbăcar*, *timar* etc.; celei de **ciubotar** i se asociază cea de *cavaș*, *cizmar*, *pantofar*, *papucar*, *papugiu*, *șuștăr* etc.; din ocupația de **cioban** s-au desprins cele de *baci*, *bârsan*, *berbecar*, *căprar*, *cășar*, *cotețar*, *păcurar*, *mânzărar*, *mocan*, *oier*, *oieș*, *păstor*, *pohar*, *povar*, *scutar*, *strungar*, *țurcan*, *țurcănar* etc.; din cea de **văcar** s-au desprins cele de *arghelar*, *ciurdar*, *boar*, *bouar*, *buhar*, *boieș*, *crav*, *gonaci*, *haidamac*, *haidău*, *herghelegiu*, *mânător*; *pogonici*, *stăvar* etc.; din cea de **albinar** s-au desprins cele de *prisăcar*, *mierar*, *stupar*; din cea de **bucătar** s-au desprins cele de *cuhar*, *socaci*, *magher* etc.; din cea de **vânzător ambulant** s-au desprins cele de *bocceagiu*, *boltaș*, *cămătar*, *cercelar*, *coropcar*, *lipscan*, *marchitan*, *marfagi*, *mămular*, *samsar*, *telal*, *tolbaș* etc.; termenul care denumește profesia de **vizitiu** a cunoscut de-a lungul timpului variante ca *birjar*, *bricicar*, *cărăuș*, *cărucer*, *căruțaș*, *chirigiu*, *cocier*, *cociș*, *cucer*, *droșcar*, *harabagiu*, *mânaș*, *moscal*, *poștalion*, *sechiraș*, *surugiu*, *veturin* etc., etc. Unii termeni n-au ajuns să se impună în graiurile moldovenești, dar îi regăsim în nume de familie datorită migrațiilor interregionale și interzonale, datorită circulației persoanelor interdialectale și interetnice.

Or, diversificarea specializărilor în cadrul aceleiași ocupații a generat supranume, care, transmise în general de secole, prezintă, din perspectiva cercetătorului contemporan, un „mare interes psihologic și social, deoarece aceste nume poartă, prin forma și conținutul lor, imaginea și amprenta civilizațiilor trecute”. (Goicu, 1996, p. 19) Supranumele funcționau inițial ca un nume de familie neoficial, care s-a impus ulterior și s-a fixat prin instituții publice ca nume de familie pentru membrii unei familii, aspect deductibil din consemnarea acestora până la sfârșitul secolului al XIX-lea. „Despre supranumele rezultate de la aceste apelative și devenite nume de familie nu putem spune că formează vetre antroponimice, adică zone cu concentrație mare a unui astfel de nume. Fac excepție numele de familie provenite de la apelative care aparțin unor graiuri dialectale”. (Oancă, 2016, p. 52)

Este evident că cele mai multe nume de familie au împrumutat termeni din sfera denumirilor de ocupații specifice zonei: agricultură, creșterea animalelor, lemnărie, fierărie etc. Și cu cât o ocupație a jucat un rol mai important în societate, a fost practică în mai mare măsură, cu atât șansa ei de a se păstra în uz a fost mai mare, având și o frecvență semnificativă. Astfel, astăzi înregistrăm următoarele frecvențe la nivelul țării (nu am specificat derivate ale acestora): *Ciobanu/Ceban/Cebanu*² – 45523, *Moraru/Morari/Melnic* – 29729, *Țurcanu* – 28396, *Rotaru/Rotari* – 25757, *Cojocar/Cojocari* – 21515, *Cebotaru/Cebotari* – 18209, *Botnaru/Botnari* – 11565 etc. „Aceste nume au evoluat, pe parcursul secolelor, în mod firesc, conform legilor

² Am reținut numele de familie cu grafia din documentele de stare civilă.

fonetice cunoscute, în zone diatopice/teritoriale diferite, dând naștere la variante teritoriale”. (Zagaevski, 2008, p. 172-173).

Maria Andrei arată că procesul formării numelor de familie corespunde aproape întru totul etapelor dezvoltării societății (Andrei, 2009). De aici rezultă că astfel de antroponime reflectă realitatea lingvistică, oglindită în toate straturile limbii, mai ales, la nivelul lexicului și, implicit, în viața socială, iar această situație sporește și mai mult interesul față de antroponimie.

Mecanismele de antroponimizare sunt diferite: *conversiunea directă*, prin intermediul supranumelui, fără modificări formale: *Bardă, Cimpoi, Blid, Mezdrea* și *adăugarea de sufixe specifice*: *-ar, -tor, -nic, -aș, -aci, -uș, -er, -giu, -ac, -an, -ist, -at, -ăreț*.

Trebuie să precizăm că numeroase apelative sunt preluate în inventarul onomastic ca forme derivate deja. Astfel, derivarea are loc la nivelul limbii comune, făcându-se apoi transferul la antroponim (*Basist, Cantor, Chirigiu, Covaci, Dermengiu, Dulgher, Felcher, Frizer, Gînsar, Husaru, Jitaru, Oculist, Scutar, Sechiraș, Senator(ov), Serdar, Socaci, Spătar(iu), Stoler, Surugiu, Topciu, Trubaci, Vistieru* etc.) Pentru alte apelative, „necesitatea derivării apare totuși ca evidentă, fiind singura modalitate de generare de noi antroponime, (...) și de conservare, totodată, a funcției de individualizare a numelui respectiv în mediul sociouman dat”. (Dima, 2007, p. 54)

Ca unitate de bază a formării numelor de familie derivate cu sufixe de la nume de ocupații luăm **tipul derivativ**. Tipul derivativ reprezintă o noțiune generalizată, care se caracterizează prin prezența strict necesară a trei elemente constitutive:

- 1) unitatea lexico-gramaticală a temei derivate (substantiv, verb, adverb etc.);
- 2) unitatea sufixului (de exemplu, sufixul *-ar, -aș, -giu* etc.);
- 3) unitatea sensului cuvintelor derivate (de exemplu, nume de agent³).

Deci toate numele de familie, care aparțin unui anumit tip, trebuie să fie formate de la aceeași parte de vorbire, cu unul și același sufix și să aibă același înțeles semantic. De exemplu, de la substantivele: *plug, piatră, fântână, oală* plus sufixul *-ar* s-au format substantivele *plugar, lemnar, pietrar, fântănar, olar*, care au aceeași valoare semantică – nume de agent și care, prin articulare, au devenit nume de familie: *Plugaru, Pietraru, Fântănaru, Olaru*. Numele de familie *Bragagiu, Mumgiu, Tinichigiu*, deși sunt formate de la substantive similare și au același sens, fac parte din alt tip, fiindcă sunt formate cu alt sufix.

Ținem să subliniem că numărul *tipurilor derivate* depinde, în primul rând, de *formanți*, care sunt cu mult mai numeroși decât temele la care se alipesc.

Dacă ideea de tip, pe care ne-am format-o mai sus, vom aplica-o pentru numele de familie care sunt formate de la nume de ocupații, vom deosebi următoarele tipuri care au fost active și frecvente pentru formarea numelor de familie contemporane:

³ Pentru accepția în care folosim termenul, vezi Graur, Al. *Noms d'agent et adjectifs en roumain*. Paris, 1929, p. 13, 90; Ionașcu, Ecaterina. Sufixele *-ar* și *-aș* la numele de agent. În: *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, 1959, vol. I, p. 77 și Ciobanu, Elena. Categoriile semantice create de *-ar* în limba română. În: *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, 1962, vol. al III-lea, p. 143-145.

Substantiv + suf. -ar(u): *Aparu, Arcaru, Bairactar, Barcar, Birar, Bostănar, Bozari, Brăgar, Carnariu, Căpraru, Chelar(u), Chilimar, Ciocanar, Ciorbar, Cosar, Cupar, Dijmaru, Dizdar, Dârvaru, Goștinaru, Grăjdaru, Harabar, Lecari, Loșcaru, Mandatar, Măsălar „secerar”, Misaru, Notar (ius), Nucaru (var.: Nucariu) „(reg.) jucător priceput la jocul în nuci; băiat care se pricepe bine să arunce nucile în chioc (groapă); giolar”, Ocaru „persoană care face ocale”, Orzaru, Pitaru, Pîrgar, Ploscaru, Podaru, Portaru, Pușcaru, Scăfaru, Sînițar, Stegaru, Șatrar, Șlicar, Șolaru, Teslar, Tunaru, Țintaru „lucrător angajat pentru paza și întreținerea drumurilor, care purta pe piept o țință” etc.;*

Verb + suf. -ar(u): *Frigar(schi), Fugaru* etc.;

Substantiv + suf. -aș(u): *Arcaș, Armaș, Bărdaș, Breslaș, Buciucaș, Buciumaș, Caidaș, Cociaș, Cosaș, Dobaș, Fruntașu, Orîndaș, Poterașu, Pușcaș, Rotaș(niuc), Scaunaș „(înv.) negustor de vite sau de cereale”, Șeicaș, Viașu* etc. În unele cazuri, sufixul -aș apare în locul lui -aci sau în locul lui -giu, sufix mai nou. (Hreapcă, 1976)

Verb + suf. -aș(u): *Ghilaș, Săpașu „săpător”* etc.;

Adverb + suf. -aș: *Călăraș;*

Substantiv + suf. -(i)er(u): *Bărbier, Bărdier, Căruc(er)iu, Cocier, Corăbier, Crucieru, Curecher, Făclieru, Funieru, Grăjdieru, Oloier, Pivnicer, Rachieru, Stanțier, Taxier, Ușer, Velnicer* etc.;

Substantiv + suf. -giul/-jiu: *Bragagiu, Bostanji, Cafegiu, Calpagiu, Cantaragiu, Cavalgiu, Cazangiu, Ciorbaji, Farmagiu, Harabagiu, Mungiu, Odagiu, Sacagiu, Sarajiu „șelar”, Sofragiu* etc.;

Substantiv + suf. -ist: *Canțelarișt, Inghilist, Jurnist, Organist, Țâmbalist (var.: Țîmbalist)* etc.;

Substantiv + suf. -aci: *Barcaci, Cosaci, Mataraci, Purcaci, Strigaci, Strîmbaci, Trîmbaci* etc.;

Substantiv + suf. -nic(u): *Cibotnicu, Odainic, Oloinic(u)* etc.;

Substantiv + suf. -elnic: *Coșelnic, Supelnic* etc.;

Verb + suf. -elnic: *Scutelnic(u)* „țaran care, în schimbul unor obligații suplimentare față de domn sau de stăpânul de moșie, era scutit de plata birului domnesc”;

Substantiv + suf. -an: *Pușcanu, Boscan, Bocsan, Cîrman, Doban, Ghilan, Orzan, Mocan (< moacă „măciucă”), Șeican, Țurcan, Zlatan* etc.;

Verb + suf. -an: *Varsan, Zingan* etc.

Substantiv + suf. -tor. Sufixul -tor furniza în limba latină nume de agent derivate de la teme verbale. Limba română cunoaște un sufix -tor din latină care formează nume de agent. Numai în câteva cazuri numele de agent s-a format și de la teme nominale: *Bairactor, Creditor* „persoană care a acordat cuiva un credit”, *Mandator* „persoană căreia i s-a încredințat un mandat” etc.

Verb + suf. -tor: *Boitor, Croitor, Schimbător(u)* „(soldat (călăraș, dorobanț) care făcea parte din trupele cu schimbul”; casier al vistieriei; persoană care se îndeletnicea cu schimbarea banilor”, *Spoitoru* (var.: *Spoitaru*), *Vrăjitor(u)* etc.;

Substantiv + suf. -eanu: *Cantoreanu, Cruceanu, Curteanu, Dvoreanu, Glodean* (< *glod* „zgrunțuri, bulgări”; „lucrător care execută transportul și depozitarea bulgărilor de sare din salină la suprafață”), *Grăjdean, Perdeleanu, Portean* etc.;

Substantiv + suf. -uș: *Lăcătuș, Mălăncuș* etc.;

Verb + suf. -uș: *Cărăuș* etc.;

Substantiv + suf. -ciu: *Ciubucciu, Tobarcii, Papucciu* etc.

Există sufixe sinonime, dar sunt rare cazurile când același cuvânt-bază acceptă mai mult de unul:

-ar și -aci: *Bozari – Bozaci* etc.;

-ar și -an: *Orzaru – Orzan* etc.;

-ar și -aș: *Pușcar – Pușcaș, Arcar – Arcaș, Cosar – Cosaș, Gontar – Gontaș* (< *hontar* „miner care scoate piatra din mină”) etc.;

-ar și giu/jiu: *Bostănar – Bostanji, Ciorbar – Ciorbaji, Harabar – Harabagiu* etc.;

-aș și -aci: *Subași – Subaci, Cosaș – Cosaci* etc.;

-er și -aș: *Bărdier – Bărdaș, Cimpoeru – Cimpoiaș, Cocier – Cociaș, Vier – Viașu* etc.;

-er și -eș: *Cimpoeru – Cimpoieș* etc.;

-aș și -an: *Șeicaș – Șeican, Ghilaș – Ghilan* etc.;

O particularitate a tipului derivativ o constituie *regularitatea și productivitatea*. Regularitatea este repetarea consecventă a raporturilor formale și semantice dintre cuvintele corelative din punct de vedere derivativ. Productivitatea constă în capacitatea unui tip derivativ de a forma cuvinte noi. Productivitatea se determină prin: 1) existența noilor formații după acest tip și 2) posibilitatea formării pe cale experimentală a cuvintelor noi/cu un anumit sens, cu același afix, de la aceeași parte de vorbire.

Concluzionând, putem afirma că din exemplele oferite se poate observa diversitatea tipologică a numelor de familie provenite de la nume de ocupații. Tipurile de nume menționate formează un sistem onimic complex și bine constituit din punct de vedere lingval, specific comunității etnice românești. Lor le sunt caracteristice particularitățile și însușirile proprii limbii române: fonetice, lexicale, derivaționale, gramaticale. Contactele cu alte limbi și dialecte n-au afectat structura internă a onomasticii naționale, ele având ca rezultat doar niște împrumuturi de nume și de forme, dar și acestea ulterior adaptate, acomodată în limba română.

Examinarea tipologiilor antroponimice predominante într-o perioadă dată ne permite să urmărim coordonatele culturale ale societății de referință. Totuși, aceasta este o operațiune delicată și complexă, având în vedere că atribuirea unui nume unei categorii specifice nu este niciodată absolut. Prin urmare, tipologiile tind să identifice tradiția onomastică predominantă într-un

anumit moment istoric. Pentru a le defini, este necesar să se cântărească în mod corespunzător motivele posibile ale alegerilor, renunțând la îmbunătățirea elementului subiectiv și individual.

Referințe bibliografice:

1. ANDREI, Maria. Nume de familie rusești din câmpul semantic „denumiri de profesii” și echivalentele lor etimologice din limba română. În: *Картина мира в славянских и романогерманских языках: Международный сборник научных трудов по лингвокультурологии/ Под ред. Е. Е. Стефанского.* – Самара: Изд-во СаГА, 2009, p. 123-130.
2. CIOBANU, Elena. Categoriile semantice create de -ar în limba română. În: *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, 1962, vol. al III-lea, p. 143-154.
3. COȘERIU, Eugenio. *Introducere în lingvistică*. Cluj, Editura Echinox, 1995.
4. DIMA, Emanuela. Aspecte ale transferului apelativelor cu semantică pastorală în antroponimie. În: *Limba Română*, LVI, București: Editura Academiei Române, 2007, nr. 1, p. 45-56.
5. DUMITRESCU, Florica. Din nou despre denumirile profesionale recente. În: *Studii și cercetări lingvistice*, 2018, nr. 2, p. 183-225.
6. EREMIA, Anatol, RĂILEANU, Viorica. *Localitățile din Republica Moldova. Ghid informativ documentar, istorico-geografic, administrativ-teritorial, normativ-ortografic*. Chișinău: Editura Litera, 2009.
7. EREMIA, Anatol. *Chișinău. Ghidul străzilor*: Chișinău, Iulian, 2000.
8. FLAIȘER, Mariana. *Destinul unor nume de profesii majoritare sau/și minoritare în limba română*, p. 99-105. [online] Disponibil: http://www.philippide.ro/Romani%20majoritari_2007/12_FLAISER.pdf [citată 09.11.2020]
9. GOICU, Viorica. *Nume de persoană în Țara Zarandului*. Timișoara, 1996.
10. GRAUR, Al. *Noms d'agent et adjectif en roumain*. Paris, 1929.
11. HREAPCĂ, Doina. *Derivate cu sufixul -aș (ă) în graiurile din sudul Moldovei*. În: „Anuar de lingvistică și istorie literară”, 1976, XXV, p. 121-132.
12. IONAȘCU, Ecaterina. Sufixele -ar și -aș la numele de agent. În: *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, 1959, vol. I, p. 77-85.
12. MEF – *Moldova în epoca feudalismului. Vol. VII, partea II. Recensământul populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774*. Chișinău: Editura Știința, 1975.
13. OANCĂ, Teodor. *Microsisteme antroponimice românești*. Craiova: Grafix, 2016.
14. REZEANU, Adrian. *Toponimie bucureșteană*. Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, 2003.
15. ZAGAEVSCHI, Vladimir. Nume de familie românești cu formantul -arius în evoluție (Morariu, Morari, Moraru, Morar). În: *Limba română*, 2008, nr. 7-8, p. 172-181.
16. ZUGUN, P. *Lexicologia limbii române*. Iași: Editura Tehnypress, 2000.